

De kunst van het zwijgen...

Er is een tijd om te zwijgen en een tijd om te spreken.

Prediker 3:7

Het boek Prediker is vol praktische en tegendraadse levenswijsheid. Alle gebieden van ons dagelijkse leven worden aangeraakt. In de woorden van 3:7 is dat het gebied van ons spreken, zwijgen, luisteren en stil zijn. Wat is hier wijsheid? Hoe kunnen we op het gebied van zwijgen en spreken geestelijk groeien? Wat betekent zwijgen als het gaat om bidden?

Er was een tijd

We herinneren ons allemaal ook wel momenten dat we zwegen terwijl we iets hadden moeten zeggen. Of momenten waarop we spraken, en we hebben er nu spijt van. We komen in talloze situaties waarin we zoeken naar wat het beste is: er gebeurt onrecht, er is een ramp, er gaat iemand sterven, je hebt ruzie of een conflict, je worstelt met geloofstwijfel, er is een kerkdienst, je wilt bidden, er wordt geroddeld (Spreuken 11:13), je wordt beledigd (Spreuken 12:16), je hebt een misstap begaan (Psalm 32:3). En is het wel waar wat het spreekwoord zegt: spreken is zilver, zwijgen is goud? Misschien zit in dat gezegde wel deze wijsheid: we leren allemaal om te spreken, maar wie leert ons om te zwijgen? Als we zwijgen spreekt onze lichaamstaal vaak nog boekdelen (want zwijgen is veel meer dan je mond houden). Als we zwijgen merken we dat we van binnen nog steeds doorpraten en verder gaan met oordelen.

Ambivalentie

Als je erover gaat nadenken ontdek je dat dat zwijgen en spreken een heel ambivalente en spannende werkelijkheid oproepen. Spreken is zowel kwetsbaar (roddelen, babbelen, vloeken, geklets, kwetsend etc.) als een kracht (zegenend, relationeel, informatief, van binnenuit, helend etc.). Zwijgen is zowel kwetsbaar (leugens in stand houden, niks te zeggen hebben, onkunde, verbijstering etc.) als een kracht (stilte, luisteren, reflecteren, naar binnen keren etc.). Jezus Christus wordt het Woord genoemd: sprekend zijn Vader, sprak hij woorden van leven. Maar hij kon ook zwijgen (bv. als hij nachten biddend doorbracht). Denk ook aan God die enerzijds de sprekende God is maar ook de zwijgende God kan zijn.

De kunst van het zwijgen

In Prediker 5:1-6 wordt een illustratie gegeven bij het zwijgen en spreken van Prediker 3. 'God is in de hemel en jij bent op aarde, dus moet je spaarzaam met je woorden zijn' (5:1). Dit gaat over spreken met God (bidden) en wordt toegespits op het doen van geloften (belofte van extra toewijding). Wees er voorzichtig mee! Soms is het beter om niets te zeggen of te beloven maar spaarzaam met woorden te zijn (zie ook wat Jezus daarover zegt: Matteüs 6:7-8) of zelfs te zwijgen. Want God is in de hemel! Dat karakteriseert zijn majesteit en heiligheid én ook zijn nabijheid en intieme aanwezigheid (door de heilige Geest).

Spreken en zwijgen - Woord en stilte

Bonhoeffers boekje 'Leven met elkander' gaat in op de verhouding tussen Gods spreken en ons zwijgen. Zwijgen is ook: zwijgen voor het Woord, en dus luisteren. We vallen misschien veel te vaak Gods Woord sprekend in de rede, terwijl stil luisteren een betere weg is. Dat vraagt oefening: hoe kun je leren om te zwijgen, ook van binnen?

Praktijken van zwijgen

Leren zwijgen. Dat is een belangrijke geestelijke kunst, onmisbaar voor het leven met de Heer, als volgelingen van Jezus.

1. **Zwijgend bidden:** onze gebeden bevatten vaak zoveel woorden. Maar we mogen ook zijgend in Gods aanwezigheid zijn. Ook dat is bidden. Geen woorden, geen vragen, geen klachten, geen lofprijzingen – maar gewoon stil bij God zijn, en zwijgen, en misschien de Geest horen fluisteren in je binnenste.
2. **Luisterend zwijgen:** als Gods woorden open gaan (Psalm 119:130) hebben we ook vaak de neiging om er meteen iets van te vinden, iets over te zeggen. Wat kan zwijgen dan een zegen zijn. Laat God aan het Woord blijven in je leven.
3. **Spreken vanuit het zwijgen:** 'alleen wie werkelijk zwijgen kan, kan werkelijk spreken' (Kierkegaard).

Om te lezen

Prediker 3:1-15
Prediker 5:1-6
Psalm 141
Matteüs 6:1-18

Voor een geloofsgesprek

Zou er naast het gezamenlijke geloofs-gesprek ook zoiets als een gezamenlijk geloofs-gezwijg bestaan?

Websites

www.josdouma.nl
www.mijnpreekplek.wordpress.com
www.plantagekerk.nl

Dietrich Bonhoeffer:

"Wij zwijgen alleen ter wille van het Woord en dus niet om aan het Woord te weinig eer te bewijzen, maar om het op de juiste manier te eren en in ons op te nemen. Zwijgen is tenslotte niets anders dan wachten op het Woord van God om door Gods Woord gezegend terug te keren. (...) Het zwijgen voor het Woord leidt tot het juiste luisteren naar en daarmee ook tot het juiste spreken van het Woord van God op het juiste ogenblik. Veel onnodigs blijft ongezegd. Maar het werkelijk belangrijke en helpende kan vaak in weinig woorden worden gezegd."

